

Romano hangos

8, Kč

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 9 • ČÍSLO 9 • VYŠLO 17. KVĚTNA 2007

zprávy

MOST – Už poosmé podpoří Most finančně romská občanská sdružení, která zajišťují úklid v Chanově a v dalších částech města. Práci jim zadávají Technické služby. „Je dobře, že Dživas v Chanově uklízí. Všichni se tam znají, takže mohou na dodržování pořádku lépe dohlížet a snadněji odhalit i případné vandaly,“ říká náměstek mosteckého primátora.

JABLONEC NAD NISOU – Radnice připravila program Rovné šance, který by měl přispět k začlenění Romů do společnosti. Náklady na projekt dosáhnou 580 000 Kč, z toho město uvolní více než 174 000, zbytek chce získat od ministerstva školství. Zhruba 85 procent Romů nemá práci, hledají si krátkodobé brigády načerno nebo se živí sběrem šrotu.

MALMÖ – Odškodné 200 000 švédských korun, asi 600 000 Kč, zaplatí 27 Romům majitel kempu ve švédském Malmö jako odškodné za to, že je před třemi lety diskriminoval. Romové přijeli jako turisté, předem si ověřili, že je volno. Přesto jim majitel zabránil ve vstupu, ačkoli dalším návštěvníkům ubytování poskytl bez problémů.

PRAHA – Se životem původních českých Romů seznámí zájemce připravovaná výstava Zaniklý svět českých Romů a Sintů, která začne v září ve Veletřním paláci v Praze. Vůbec poprvé by měla veřejnosti uceleně představit původní romskou kulturu z Čech a Moravy. Ve 20. letech minulého století žilo v Čechách a na Moravě zhruba 3000 Romů.

Osud pietního místa zůstane pravděpodobně ještě dlouho spojen s veprínem Lety: ani tentokrát žádný posun

Již několik let se v květnu scházejí pamětníci, jejich rodinní příslušníci, romští i neromští občanskí aktivisté, politici a novináři, aby uctili památku obětí tábora V Letech u Písku malého pomníčku, který byl vztyčen v roce 1995. Letošní akt narušili drzou provokací také nezvaní hosté z Národní strany.

Tentokrát měl pietní akt vsutku reprezentativní účast: přijela ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny Džamila Stehlíková (SZ) a ministr zahraničních věcí Karel Schwarzenberg, senátoři Tomáš Töpfer (ODS) a Josef Kalbáč (KDU-ČSL), poslanci Ondřej Liška a Kateřina Jacques (oba SZ), vrchní zemský rabin Karol Sidon, bývalý vězňové tábora, za které promluvil Arnošt Winter a zástupci nevládních a neziskových organizací (Athinanoi, Romea, Slovo 21, Společenství Romů na Moravě,

Památce Romů se přišli poklonit také Ondřej Liška a Kateřina Jacques, poslanci Strany zelených

Foto: J. S. S.

Tolerance a občanská společnost). Přítomen byl rovněž zástupce velvyslanectví Spolkové republiky

Německo v ČR Bernd Felgende-reher, tajemník Rady vlády pro záležitosti romské komunity Cze-

slaw Walek, věnec nechal poslat také prezident Václav Klaus.

Více na str. 4

Situace ze Vsetína se může opakovat i jinde

Ombudsman Otakar Motejl má vypracovat do konce května závěrečnou zprávu k postupu vsetínské radnice v případě vystěhovaných Romů. Právníci jeho kanceláře prověřovali způsob vyplácení sociálních dávek obyvatelům pavlačového domu.

Zkoumali, jak byly přiznávány a vypláceny. Průzkum odpoví i na otázky spojené s vykonáváním sociálně-právní ochrany dětí u potomků obyvatel domu. Zvláštní pozornost věnoval ochránce práv rodinám vystěhovaným ze Vsetína

na Jesenicko, Prostějovsko a Uher-skohradištsko.

Otakar Motejl prověřoval i celý proces výstavby a využívání domů v lokalitě Poschla ve Vsetíně, kam byla část Romů vystěhována. Zaměřil se také okolnostmi povolení demolice pavlačového domu a zkoumal, v jakém stavu jsou byty, v nichž Romové z pavlačového domu žijí nyní. Zabýval se jejich vystěhování také z pohledu ochrany základních práv a svobod.

Na skutečnost, že v České republice přetrvává a graduje „problém

sociálního vyloučení některých skupin obyvatel, rozšiřování bydlení nedosahujícího standardu a tvorbu ghet“ upozornil Motejl zákonodárce i v souhrnné zprávě o své činnosti za rok 2006. Jedním z řešení je podle něj přijetí zákona o bydlení osob ohrožených sociálním vyloučením.

Motejl varoval, že situace ze Vsetína se může opakovat na jiných místech republiky. Podle něj hrozí například „podobná akce“ jako ve Vsetíně v Olomouci.

(red)

z obsahu

Řemesla našich předků

Nová výstava v Muzeu romské kultury prezentuje netradičním způsobem tradiční romská řemesla a další způsoby obživy.

strana 2

Romové v Evropě

V nové rubrice RH se tentokrát věnujeme Romům v Bulharsku: od Osmanské říše a po konec minulého století. Dozvíte se například, že Cikáni byli v Bulharsku oficiálně omítáni.

strana 4

Zpráva o stavu romských komunit za rok 2006

Ministryně Džamila Stehlíková rozeslala v květnu do připomínkového řízení Zprávu o stavu romských komunit za rok 2006, která by měla být poté předložena vládě. Zpráva má 43 stran, je rozdělena do tří hlavních kapitol, z nichž nejkřivější je kapitola 3., která se podrobně zabývá sociálními faktory, které promlouvají do kvality života romské komunity (vzdělání, zaměstnanost, bydlení, zdravotnictví, sociální vyloučení).

Autoři zprávy uvádí, že se tentokrát materiál liší od již dříve zveřejněných zpráv především důrazem na propagaci příkladů dobrých praxí v rámci jednotlivých kapitol. Za podkladové dokumenty k vypracování zprávy jsou uvedeny ve svém

charakteru značně rozmanité zdroje, pro ilustraci: Akční plán k zlepšení situace Romů/ Sintů v zemích OBSE; článek Pavla Barši *Zapomenutí cikáni v nás* (Lidové noviny, 6. ledna 2007); *Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti* (Gabal Analysis & Consulting 2006); *Zpráva z šetření příčiny a souvislosti stěhování Romů ve Vsetíně* (Grygar, Jakub; Stöckelová, Tereza 2006); *Informace podané koordinátory romských poradců*; článek Marka Jakoubka *Přemýšlení (Rethinking) Romů* ze sborníku Romové v osidlech sociálního vyloučení a další.

Zpráva hned v úvodu poctivě konstatuje, že v institucionálním a poli-

tickém rámci romské integrace nedošlo v roce 2006 k zásadním změnám. Co se týče účinnosti a efektivnosti státem podporovaných programů, opětovně konstatuje (stejně jako v roce minulém), že podle zpětných informací získaných z terénu nejsou finanční prostředky vždy adekvátně zacílené a neřeší zatím problém integrace sociálně vyloučených romských komunit systematicky; a že pokud by mělo dojít k potřebným změnám, musel by se celý systém poskytování dotací zásadně změnit, zacylit teritoriálně i věcně a především být podložený dlouhodobou lokální strategií. Opětovně se objevuje myšlenka agentury: „Takto nastavený systém by pak vyžadoval soustředit všech-

ny dotační prostředky do rukou jedné (nejlépe nestátní či meziresortní) instituce.“

Zpráva se rovněž věnuje čerpání peněz z fondů Evropské unie a klade si otázku, zda v rámci evropských strukturálních fondů nedojde k podobnému vývoji, jak tomu je v současné chvíli v rámci národních dotačních titulů. Chabá meziřesortní komunikace o podporovaných aktivitách a lokalitách a neexistující propojení vede k resortismu a podporování projektů, které nemají oporu v komplexních lokálních strategiích.

V oblasti vzdělávání se uvádí jako jeden ze zásadních faktorů neúspěchu negativní motivace uvnitř romských rodin, „kdy děti v sociálně

vyloučených lokalitách často vyrůstají v prostředí, ve kterém není příprava na povinnou školní docházku prioritou, což ve spojení s nedostačnou znalostí českého jazyka, kdy děti často hovoří romským etnolektem češtiny, vytváří zásadní bariéru úspěšnosti žáků v rámci základního školství“. Zpráva dále uvádí, že v roce 2006 byla rozdělena dotace na 318 míst asistentů pedagoga (328 fyzických osob) ve výši 68 568 431 Kč ve školách zřizovaných obcí, krajem či svazkem obcí a pro 12 míst asistentů pedagoga ve školách zřizovaných ministerstvem, registrovanými církvemi nebo náboženskými společnostmi ve výši 2 192 593 Kč. Dále bylo podpořeno

Pokračování na str. 5

zaznamenali jsme

Svět očima obětí. Dvě členky ostravského Spolku žen poškozených sterilizací při o. s. Vzájemné soužití se zúčastní koncem května vernisáže fotografické výstavy Svět očima obětí nedobrovolné sterilizace. Gwendolyn Albert, ředitelka Women's Initiatives Network při Peacework Development Fund, doprovodí Helenu Baloghovou a Elenu Gorolovou na 23. zasedání Výboru expertů pro otázku Romů a Travellerů při Radě Evropy.

Romky se učily plést košíky. Deset romských žen z Dobré Vody u Toužimi se začátkem týdne v rámci tvořivé dílny pořádané občanským sdružením Český západ učilo plést košíky z pediku. Tvořivé dílny patří tradičně k nejnavštěvovanějším programům, které Český západ nabízí obyvatelům Dobré Vody. Za dobu konání těchto dílen si ženy vyzkoušely například tisk na látky, pletení věnců, malování skla a porcelánu apod. Přímo v sídle sdružení jsou zaměstnány tři ženy jako šičky a tkadleny ručně vyráběných koberců, které se následně prodávají na trzích a také v internetovém obchůdku na stránkách www.cesky-zapad.cz.

Umělecké kovářství jako studijní obor. Mladí Romové v Kežmaroku studují na soukromé střední integrované škole také umělecké kovářství. Jde o experiment, kdy jsou otevřené tříleté učební obory, které končí získáním výučního listu. K dalším oborům patří umělecká řezbářství, drátkářství, děvčaty láká kadeřnictví. Značnou motivací jsou pro studenty různá stipendia.

Dostali prezervativy. Představitelé různých institucí se i letos budou snažit odstraňovat sexuální tabu v romských komunitách rožnavského okresu. Na druhém ročníku akce RomSexFest, který se konal v polovině května v Rožňavě, se rozdávaly opět prezervativy, debatovalo se o plánovaném rodičovství a ochraně před pohlavními nemocemi. Aktivity věnované romskému obyvatelstvu tohoto roku finančně podpořila Organizace spojených národů – sekce dobrovolníků.

Romština na DVD nosičích

MANCHESTER - Lingvisté z univerzity v anglickém Manchesteru umístili na své webové stránce volně dostupné DVD Romština – interaktivní způsob. Tento materiál může sloužit desetitisícům školáků po celé Evropě. Obsah DVD byl zpracován v rámci programu Romani project katedry lingvistiky. Pomocí textů, nahrávek, map a interaktivních her DVD přibližuje

historii romštiny od jejího indického základu až po jeho současné užívání, včetně tištěné podoby. Po vstupu Bulharska a Rumunska do EU je romština nejrozšířenějším menšinovým jazykem Evropy. Česká verze tohoto DVD je ke stažení na <http://www.llc.manchester.ac.uk/Research/Projects/romani/files/cd1.shtml>.

(red)

Ombudsman proti diskriminaci

Kancelář Veřejného ochránce práv má být právě tou institucí, která se podle navrhovaného antidiskriminačního zákona má stát klíčovým úřadem zabírajícím diskriminaci. Tak zvaný antidiskriminační zákon má být splněním Rasové směrnice EU č. 42 z roku 2000, která měla být plně zavedena do českého právního řádu již před vstupem do Unie. Kde ty loňské sněhy jsou! Nyní za její „nezavedení“ může být ČR hrubě pokutována.

Na přípravě antidiskriminačního zákona a si vylámali zuby zmocněnci pro lidská práva Petr Uhl a Jan Jařab. Petr Uhl v letech 1999 až 2002 původně usiloval o zřízení

nového Menšinového úřadu se sankčními (trestacími) pravomocemi. Tehdejší vláda však jeho návrh uvážila jakobínským. Poté se návrh ve variantách měnil a lví podíl na jeho koncipování měla Pavla Boučková z pražské Poradny pro občanství, občanská a lidská práva. Minulý rok však návrh zákona odmítl Senát. Návrh zpracovávaný nyní Legislativní radou vlády (která smetla všechny připomínky ministryně Džamily Stehlikové ze stolu) počítá s posílením kanceláře ombudsmana. Takže Otakar Motejl bude mít ještě hodně „do čeho píchnout“.

(red)

Společenství Romů na Moravě otevřelo novou pracovní dílnu v Kobylé na Jesenicku

Společenství Romů na Moravě otevřelo v Kobylé nad Vidnavkou na Jesenicku pracovní dílnu pro Romy. Zatím do ní dochází jen necelá desítky lidí. Do projektu se má ale zapojit až trojnásobný počet osob, a tak organizace hledá další.

V řemeslné dílně mají Romové získat pracovní návyky a konkrétní dovednosti například při práci se dřevem. Začátky ale podle mistra Rudolfa Dobovana nebyly snadné.

Problémy byly s tou časnou docházkou, aby se naučili přesně na zadaný čas. Začínáme v osm hodin, snažím se je naučit, aby byli na místě

čtvrt hodiny před zahájením pracovní doby. Pořád je to v plenkách, ale snaží se.

Dřevo není jediný materiál, se kterým Romové pracují. Nyní vyrábějí rámečky a vyřezávají prkénka. Chystají se ale i na složitější věci.

Teď se připravují na výrobu dětské houpačky a pískoviště. Připravují si také vlastní násady. Když mají něco rozbitého, třeba dveře nebo okenní rámy, donesou to sem a opravují to tady. Budou pracovat i se železem, měli by vyrábět sušáky na sušení prádla, něco pod lavičky a zájem je také o stavební kozy. Potom je tu

košíkářství, máme zdatného zručného pána, který to umí a také tradiční romské řemeslo, vázaní březových metel.

Výrobky se nesmějí prodávat, taková je podmínka EU, od které získalo SRNM na projekt dotaci. Romové si je však mohou odnést.

Chtěli bychom potom vybrat některé, pro které bychom se s úřadem práce v Jeseníku snažili zajistit nějakou rekvalifikaci. Možná je postupně začlenit do práce. Záleží na tom, jak se budou snažit, jak se budou cítit, jak jim to půjde.

Devětatvacetiletý Dušan Goga z Kobylé je jedním z Romů, kteří

Na samém začátku letošní Brněnské muzejní noci dne 19. května bude v Muzeu romské kultury slavnostně zahájena výstava prezentující netradičním způsobem tradiční romská řemesla a další způsoby obživy. Interaktivní formou seznámí návštěvníky s pracovními postupy při výrobě, řemeslnickým náčiním i samotnými výrobky.

Již ve své indické pravlasti se Romové věnovali určitým profesím, např. kovářství, košíkářství, krocení zvířete, hudba a tanci. Když se část indických Domů, přímých předků dnešních Romů, dala v 5.–10. století do pohybu směrem na západ, nesla si s sebou znalosti a výrobní techniky, které posléze využila na evropském území.

K nejrozšířenějším a stále živým tradičním romským řemeslům patří v první řadě kovářství. Romští kočovní kováři pracovali na přenosné kovářské, jen s nejnútnejším nářadím. Evropská kovářství se postupně seznámili s dodnes používanou technikou tzv. kování za studena, kterou do příchodu Romů s největší pravděpodobností neznali. Někteří kováři se specializovali na opravu a výrobu zbraní pro armády.

V jihovýchodní Evropě se dosud udrželo další z kdysi žádaných řemesel, kotlářství a kovotepectví – ruční výroba měděných nebo hliníkových nádob, někdy potahovaných cinem.

Romové znali také prastarou techniku odlévání slitinových zvonnů do forem v zemi. Mnohem rozšířenější se však stala výroba zvonků z mosazného nebo jiného hrubšího plechu.

Z Indie si přinesli znalosti zpracování přírodního materiálu. Nejrozšířenější bylo košíkářství – v minulosti obvyklé výrobky z neloupavého proutí, pletené jednoduchým způsobem a užívané hlavně v zemědělství, vystřídaly užitkové i dekorativní předměty z upravovaného materiálu. V místech, kde nerostou vrby, nahrazují košíkáři proutí tzv. loubky, tenké našťipnými větvemi.

Romští korytáři zásobili své okolí kvalitními ručně vyrobenými koryty, korytky, miskami, lžicemi a podobnými dřevěnými výrobky. Některé způsoby obživy Romů jsou přímo spjaté s kočováním. Šlo zejména o předvádění cvičené zvěře, obchodování s koňmi a také tzv. hauzírování – členové romských rodin chodili po domech a vykupovali různé suroviny, kůže, starý textil, prodávali látky, galanterii a drobné předměty denní potřeby nebo nabízeli služby jako broušení nožů a nůžek či opravy nádobí.

Zádné z naznačených řemesel, profesí či zaměstnání nepřinášelo samo o sobě vysoký zisk, a proto si

Podobně to vnímá jeho otec Jan Goga, který je rovněž v plném invalidním důchodu. Práce se dřevem ho ale velmi baví a ani mu nevdá, že za ni nedostává žádné peníze. To mi nevdá. Aspoň se něco naučím. Když se něco naučím, můžu si doma něco vyrobit a když to někdo bude chtít, budu to moci za nějaký menší peníz prodat. Věřím tomu, že se tady u toho hrozně moc naučím.

Pokud byste nebyl v důchodu, byl by tady problém sehnat práci? Je tady problém sehnat práci. Chodili jsme na obec, ale poslali nás až do Ostravy. Jinak jak vidí Romáky, neexistuje to, takhle to tady chodí.

Kotláři, Rumunsko, 2006

Foto: P. Collins

mnohé romské rodiny opatrovaly obživu také žebrotou, drobnými krádežemi, věštěním budoucnosti či prováděním magických úkonů.

Se zákazem kočování (především v zemích bývalého východního bloku) se tradiční romská řemesla, která nebyla závislá na pohybu svého vykonavatele. Také dřívě obvyklý model přebírání řemeslných znalostí z otce na syna narušil překotný poválečný historický vývoj. Tradiční řemesla se tak zdánlivě ocitla na samotném konci své existence: staří nositelé odcházeli bez následovníků, o těžkou a nevydělečnou práci přestal být zájem, ručně zhotovované předměty nahradila tovární sériová výroba.

I na začátku 21. století se ještě na světě najdou místa, kde po staletí udržovaná ruční výroba zajišťuje romským rodinám základní živobytí. Tradiční řemesla a výrobky bývají také předmětem podnikání a prodeje. Svoje znalosti tak Romové dodnes předávají svým dětem a učí je, že „sikhľardi bufi – somnakuňi bufi“ – naučená práce je zlatá práce.

**Jana Poláková, etnoložka
Muzea romské kultury**

**O Roma vakeren
Andrea Švubová**

Špatná reklama je také reklama

Ve větších městech ČR se v posledních týdnech objevily billboardy, jejichž hlavním „hrdinou“ je Jiří Čunek. Nejde však o novou předvolební kampaň, neboť reklamu si evidentně neobjednala strana, ani žádný její příznivec. Na billboardu je text „Cestujte zdarma s CK KDU-ČSL“ a pod ním fotomontáž Čunka s houslemi, obklopeného třemi Romkami. Pod fotografií je nápis „Letní opalování s Čunkem“.

Autorství plakátu má pravděpodobně „na svědomí“ recesistická Balbínova poetická strana, které leží KDU-ČSL zřejmě v žaludku. Již před loňskými parlamentními volbami se objevily po celé zemi billboardy, zesměšňující tehdejšího předsedu KDU-ČSL Kalouska. Již tehdy bylo zvláštní, že Balbínovci vyhláší propagační válku pouze jedné straně, když korupce a pro-

spěchářství se týkalo (týká) všech parlamentních stran. „Nejsme pod tím podepsaní, nejsme ti, kteří to platí, ale z naší dílny to tak trochu je,“ řekl Jiří Hrdina, který ve straně zastává funkci geniálního guver-

néra. „My jsme pouze autoři kreativního provedení, za realizaci neodpovídáme,“ dodal. Naznačil ale, že zadavatele kampaně je třeba hledat přímo uvnitř KDU-ČSL.

(JSS)

Kamas te džal pašeder paš o manuša

Le Direktoriatenca the komisenca kamel o Evropakero forumo le Romengero the phirutnegero (ERTF) tedžal so majbuter paš o manuša the lengere problemi. „Sar prindžaras khatal peskeri buči, ta mekfeder šaj keras ča akor, kana avaha so majbuter maškar kole, kasko kempel amari pomoca. Kamas te avel pašeder kio manuša. Kode hin amaro than,“ phenel o Asmet Elezovski khatal o Direktoriatos pal o manušane čačipena the migracija.

Pal e buči maškar o Roma, koda sas tematos pal soste denas duma Štrasburkoste 12.–15. 5. o manuša khatal o Direktoriatu ERTF. Gheorghe Raducanu, o šerutno pal o socialna the ekonomicka phučibena phenel, kaj o ERTF musaj te kerel jekhetanas

buči le organizacijenca, save hine maškar o Roma. Lenca kempel te pomožinel kolenge, so hine bi bučakero, u hin len kolestar aver bare pharipena andre peskero dživipen. Sar jov dikhel, ta kole organizacijenge kempel te del o vast u te pomožinel lenge andre lengeri phari buči, te sikavel sar te pomožinel le bibučakere Romenge. „Kale organizacij prindžaren e situacija maškar o Roma, hin len maškar lende kontakti, prindžaren jek avres, u kada si bari zor. Kale manušenge kempel te pomožinel,“ phenel o G. Raducanu.

Bučakere komisiji le Direktoriatengere pes orientinen pre koda, kaj pes sikaven o phare problemi andre romani populacija. Džal pal koda, so hin le romane famelijen

andre legero sakodživeseskeru dživipen, so kempel le čhavoreng the le ternenge the andre koda so kempel andro manušane čačipena the slobodi. Komisija pal o sikaviben the romani kultura hin zoralo instrumentos pre koda, kaj peske te likerasko kooperacija maškar savore romane organizaciji andro regione, phuva the pro internacionalno nivelos. O Stachiro Stankiewicz, šerutno le Direktoriatoske pal o sikavoben the kultura phenel, kaja mušinase te prindžarel peskeri historija kaj te džanas so hin adadžives the so avel tajsa. Kavke o ERTF kamel te cirdel le Romen kia peste anglo romano jekhetaniben.

Dezider Giňa

Chceme se dostat blíž k lidem

Prostřednictvím direktoriátů a komisí se chce Evropské fórum Romů a Travelerů (ERTF) více přiblížit k lidem a jejich problémům. „Ze zkušeností víme, že dobrých výsledků v práci můžeme dosáhnout pouze tehdy, když budeme v přímém kontaktu s těmi, kteří naši pomoc potřebují. Chceme se dostat blíž k lidem, tam je naše místo,“ říká Asmet Elezovski, člen direktoriátu.

Práce v terénu na místní a regionální úrovni bylo téma, o kterém ve Štrasburku jednali ve dnech 12. až 15. května představitelé direktoriátů ERTF. Gheorghe Raducanu, vedoucí Direktoriatu pro sociální a ekonomické záležitosti, zdůrazňuje nutnost úzké spolupráce s místními romskými organizacemi při řešení problémů

nezaměstnanosti a následných problémů, které vyplývají ze skutečnosti, že drtivá většina Romů je bez práce. Podle něj je třeba pomáhat romským organizacím v tom, aby se více soustředily na problematiku nezaměstnaných Romů, učily se a zdokonalovaly. „Znalost prostředí, osobní kontakty a každodenní práce s konkrétními lidmi, to je obrovská přednost těch, kteří pracují ve svých komunitách jako aktivisté či členové místních organizací. Ale těmto lidem je třeba podat pomocnou ruku v jejich složité a nelehké práci, kterou mnohdy vykonávají ve velmi obtížných podmínkách,“ míní Raducanu.

Pracovní komise direktoriátů jsou zaměřeny na oblasti, ve kterých se

projevují nejtěžší problémy romské populace. Jedná se o každodenní záležitosti rodinného života, potřeby dětí a mládeže, naplňování lidských a občanských práv. Komise pro rozvoj vzdělání a zachování romské kultury je důležitým nástrojem pro uchování identity Romů, ale také platformou pro vytváření spolupráce mezi romskými subjekty na všech úrovních. Podle Stachira Stankiewicze, šéfa Direktoriatu pro kulturu a vzdělání, je nezbytné identifikovat se se svojí historií, abychom pochopili současnost a dokázali ovlivňovat svoji budoucnost. A to je jeden z přístupů, který ERTF využívá ke sblížení Romů.

Dezider Giňa

Klára Orgovánová o Romech

něnkyní vlády pro romské komunity, o problematice Romů na Slovensku. Ze všech odpovědí jsme vybrali jednu, která vystihuje celý rozhovor: Ten si můžete přečíst na www.sme.sk/c/3289316/Klara-Orgovanova-Pridelovat-byty-Romom-je-spravne.html.

Na otázku, zda je vůbec romský problém vyřešitelný, Orgovánová odpovídá: „Je to problém toho, jak si postavíme otázky. Cesty řešení jsou podobné jako u jiných témat. V romském tématu je důležité to, že hovo-

říme o lidech, kteří jsou vzhledem k jiným několikrát násobně více znevýhodňováni, jsou velmi chudí, nezaměstnaní, žijí v typických lokalitách se špatnou infrastrukturou a podobně. Tento problém je veliký právě obsahem. Aby bylo vidět řešení, je potřeba velmi mnoho peněz – pak bude vidět, že tam jsou nové cesty, lepší domy, lidé se zaměstnali, chodí pravidelně do školy, jsou čistí a umývají se, protože mají zdroj pitné vody.“

(red)

komentář

Vládní reformy bez záruky

KAREL HOLOMEK

Rád bych věřil Petru Nečasovi, ministru práce a sociálních věcí, vše, co říká o vládní reformě. Dávám mu za pravdu v mnoha věcech a věřím, že v tomto čase ani jiná možnost není.

Co nám říká pan ministr? „Prodělají hlavně ti, kteří si zvykli pasivně žít ze sociálních dávek a nesnaží se změnit svoji situaci, nebo dokonce sociální systém zneužívají.“ (LN 7. 5. 2007)

Pan ministr určitě lépe než já ví, že v té větičce je něco v nepořádku. Kdyby totiž dodal, že každému, kdo projeví zájem o svoje aktivní zařazení do pracovního procesu, bude beze všech překážek vyhověno, pak bych celou vládní reformu bral a už bez dalších výhrad. On to však neřekl a nezaručil. To je celá ta svízel. On to ani totiž říci nemůže, protože tu moc nemá, přestože je ministrem nejsilnější politické strany - momentálně. Maloměstská společnost se svými pravidly je silnější než celá vláda.

Logický závěr je ovšem v důsledku toho smutný: jeho záruky nemůžeme brát vážně. Ti, kteří neseženou práci a jsou v aktivním pracovním věku (a bude jich požehnaně), spláchnou nad výdělkem, který bude nucený. A taková bude i jejich životní úroveň. To další je už jasné. Že půjde vesměs o mladé a zdravé Romy, je nabíledni. Konečně i statistické údaje v poslední době potvrzují více než jasně: Romy nemá v této republice nikdo rád a jen stěží jim dá práci.

Je správné se zeptat vlády, co s tímto stavem hodlá dělat? Je evidentní, že vláda to neví. Můžeme jí radit, ale to si ona zatím nenechá.

Je správné se také zeptat Romů, co s tím hodlají dělat. Romové, a ne že ne, se snaží dohnat ten handicap: vzdělávají se v mladší generaci a ve starší pracují „načerno“. Tak pracovat mohou a práci seženou.

Ano, tak je státní systém nastaven. Úniky daní v souvislosti s prací načerno mi sice vadí, ale zdaleka ne tak, jako skutečnost, že většina taktó zaměstnáváných Romů si neuvědomuje, že si nevytváří aspoň vyhovující podmínky na stáří, tedy to, že nebudou mít zápočty odpracovaných let pro starobní důchod a mnoho z nich nedosáhne ani na invalidní důchod, byť ho bude mít lékařsky jasný, protože neodpracovali ani těch povinných pět let. Znam takových rodin hodně. Co s tím?

Mladým Romům to teď nevádí. Až přijde stáří a nemoci, vadit jim to bude sakramentsky.

Právda je jedna: občan žije, jak mu to podmínky umožňují. Ale úřad má být moudrý a konat, jak přikazuje zákon a rozum. Takové úřady tu zatím pohříchu nejsou. Ale vláda je tu od toho, aby byly.

Prám se tedy vlády: Co hodlá dělat s černou prací, kterou nevědomky podporuje zisky soukromých (povětšinou) podnikatelů a všelijakých podivných institucí a poškozují budoucí důchodce, občany tohoto státu?

ProtestFest se po roce vrátil do ulic Brna

Mezi účastníky se mihla také Karolína Vrbasová, známá z reality show VyVolení, která byla dříve aktivní v anarchistickém hnutí Foto: Jiří Salík Sláma

Tradiční pouliční slavnost s politickým podtextem se konala po roce opět v Brně. Stovky převážně mladých lidí se účastnily po čtrnáct dní akcí, k nimž patřily filmové projekce, koncerty a 5. května závěrečný barevný pouliční festival. Pět dní po neonacistickém pokusu vracet historii tak městem tančili lidé, prosazující svobodu a toleranci. Letošní ProtestFest byl věnován aktuálním tématům, například zbrojnímu veletrhu IDET v Brně, výstavbě americké ra-

darové základny nebo zasedání skupiny nejbohatších zemí světa G8, které se bude konat v červnu v Německu. Navečer 5. května prošel Brnem barevný průvod, v jehož čele se ukázala Klaunská rebelující armáda, které se dokonce podařilo narušit nedávnou mezinárodní recepci armádních důstojníků na brněnské radnici. Do tance hrála britská skupina Zion Train známá svou podporou multikulturalismu a bojem proti rasismu a netoleranci. (J. S. S.)

Ve slovenském deníku SME byl dne 11. května uveřejněn rozhovor s Klárou Orgovánovou, zplnomoc-

Pieta v Letech

Pieta byla zahájena katolickou mší, po které následovalo kladení věnců a květin. „Stát ukázal, že nebude tolerovat projevy neonacismu, když rozebral prvomájovou demonstraci v Brně. Je to dobrý signál do budoucna pro nás všechny,“ řekla poté mj. Džamila Stehlíková. Karel Schwarzenberg se přiznal k tomu, že se „hanbí“: „Nechci použít ani české slovo stydím se, slovenské hanbím se mi přijde výstižnější, protože já se hanbím za minulost, ale i současnost. Za vlády, včetně té naší současné, které nebyly schopny doposud vyřešit důstojnou piету tohoto tragického místa.“ Bernd Felgendreher připomenul historickou vinu Němců na zvestupu nacismu a rabín Karol Sidon naznal, že „tady nemám jako bílej moc co říkat“, a přidal hořký vtíp o bílém andělovi. Nakonec dodal, že symbolem dnešní doby by bylo, kdyby prasečák v Letech byl přejmenován na památník tolerance.

Rozloha letského prasečáku je obrovská. Areál zabírá prostor celého bývalého tábora, proto bude jeho případné odstranění velice nákladné

Při mši se dostali do blízkosti hostů členové Národní strany s transparenty, které upozorňovaly na smrt českých dozorců v táboře se slovy, že toto jsou skutečné oběti tábora. Drzá provokace nezůstala bez odezvy a do konfliktu s neofašisty se pustil Ondřej Liška společně s Marcusem Papem (Výbor pro odškodnění romského holocaustu – VPROH), který již má své zkušenosti z akce Národní strany před více než rokem na stejném místě. Neofašisté se snažili v následné diskusi přesvědčit některé účastníky, že přišli pouze uctít památku obětí a těmi jsou podle nich dozorcí. „V každých národech, i u nás, je určité procento pitomců. Ti lidé se ohánějí symbolikou, která připomíná nacismus. Je to především velmi trapné a směšné. Zvláště když člověk patří ještě ke generaci, která si pamatuje na hrůzu druhé světové války, která vycházela z gestapáků. Pak jsou tito tajt-

Památník obětem letského tábora na hřbitově v nedalekých Milovicích stojí hned vedle památníku sovětským vojákům

líci nekonečně směšní. Ale vadí mi to proto, že uráží památku obětí,“ řekl na adresu Národní strany Karel Schwarzenberg.

Historie pracovního tábora v Letech u Písku začíná již v době (demokratické) první republiky, kdy 15. července 1927 byl Národním shromážděním přijat tzv. zákon o potulných cikánech. Již tehdy začala evidence a soupisky romského obyvatelstva, které pak napomohly k jejich efektivnější internaci v pracovních táborech na území později vzniklého protektorátu a k následné smrti většiny z nich ve vyhlazovacích táborech. Nebyli to tedy nacisté, kdo začal se systematickou státní perzekucí skupin obyvatelstva kvůli jejich rase, ale masarykovští demokraté, kteří jsou v učebnicích dějepisu dávání za vzor humanity a tolerance. V roce 1938 – v době autoritářské „silné“ demokracie – vysílá československá vláda dokonce delegaci do nacistického Německa, která tam měla odpozorovat metodiku řízení

pracovních táborů pro nepohodlné lidi. V březnu roku 1939 pak vydává vláda okleštěné republiky, ještě čtrnáct dní před úplnou nacistickou okupací, výnos o zřízení prvních pracovních táborů.

Krátký historický exkurz ukazuje skutečnou podstatu romského holocaustu a to, že to nebyli pouze Němci, kdo měl zájem na vyhlazení Romů, ale samotní Češi, kteří toto „konečné řešení“ v mnohem zjednodušili a sami se na něm podíleli. Pracovní tábory na území protektorátu, včetně toho letského, obstarávala protektorátní strážní služba a byli to Češi, kdo dohlížel na příjezdy romských rodin do táborů.

Piety se zúčastnil také sociolog a aktivista Fedor Gál, který se židovským i romským holocaustem dlouhodobě zabývá. Gál se podívil nad tím, kde se vůbec členové Národní strany na akci vzali. „Někdo je musel pustit, je vidět, co jsou policajti zač, když nejsou schopni nebo ochotni rozpoznat fašisty. Kdo jiný než policie by měl

dodržovat pravidla, je to od nich nemorální.“ Na adresu Národní strany pak dodal, že „jim jde stejně jen o medializaci, která se jim vcelku povedla, všechna média budou referovat hlavně o nich. Moc dobře vědí, že zákony se dodržují ledabyle a oni toho využijí, navíc oslovují tu většinu, která má rasismus bohužel v krvi.“ Podle Gála je také nebezpečnější tzv. mlčící většina, která skrývá svoji lhostejnost a zbabělost za slůvko tolerance.

Přítomní politici se vesměs shodli na nutnosti odstranit vepřín. Například Karel Schwarzenberg řekl, že „je nedůstojné, aby na místě, kde umírali lidé, byl prasečák. To nepotřebuje žádné další odůvodnění, na hřbitově se nedělá vepřín.“ Pravděpodobně však opět zůstane jen u slov a letský prasečák bude dál symbolem vztahu mezi Romy a většinovou společností v ČR.

Text a foto
Jiří Salík Sláma

Romové v Evropě Bulharsko I.

O romských populacích v Bulharsku pojednávají akademické (resp. etnologické) publikace, z nichž jsou primárním zdrojem práce Eleny Marušákové a Vesselina Popova (*Gypsies Roma in Bulgaria*, 1997)

a aktivistické lidskoprávní publikace, které se začaly ve velké míře objevovat od počátku devadesátých let, zvláště ve spojení s početnou emigrací bulharských občanů (včetně Romů) do západních zemí, přede-

vším pak Spolkové republiky Německa. Bulharsko a Balkán obecně, je považován v rámci romské etnogeneze za druhou domovinu či kolébku Cikánů od jejich mytického příchodu z území indického subkontinentu do Evropy (resp. do tehdejší Byzance) v X. a XI. století. Diversita romských skupin na Balkáně má ve srovnání se středoevropskými měřítky nebyvalou bohatost a vymyká se srovnání.

V Osmanské říši měly romské skupiny zvláštní postavení, a ať již konvertovaly k islámu nebo byly vedeny jako křesťané, nebyly plně součástí ani z jedné z těchto dvou základních organizačních (daňových) kategorií. Romské skupiny byly jak sedentarizované (usazené), tak kočovnické (a semikočovnické), jak venkovské, tak městské a tuto vysokou míru různorodosti si uchovaly prakticky do současnosti. V roce 1901 bylo muslimským a kočovným Romům upřeno bulharským státem hlasovací právo; po protestech (1905) jim bylo novým volebním zákonem v roce 1908 opět přiznáno.

Za II. světové války Romové (stejně jako Židé) unikli díky odporu bulharské vlády a krále německými nacisty plánovaným deportacím a genocidě. V poválečném období byli Romové zpočátku definováni jako specifická národnost s menšinovými právy (tzv. Dimitrova ustava, 1947). V padesátých letech se však režim přiklonil k asimilaci Romů a byla zavedena praxe pobulharšování jejich turecko-arabských

jmen. V roce 1957 a 1958 byla vydána vládní usnesení k řešení otázky cikánské populace a na 14 000 doposud kočujících Romů bylo násilně usazeno. V roce 1962 bylo vydáno komunistickým politbyrem rozhodnutí *A 101 k zamezení negativních tendencí bulharských muslimů, Cikánů a Tatarů identifikovat se s Turky*. Preference turecké identity u velké části bulharských Romů byla režimem vysvětlována jako účelová manipulace externích sil kapitalismu (tj. Turecka).

Represivní politika uplatňovaná vůči romským skupinám se nesetkala s očekávanými výsledky. Naopak. Segregace se v každodenním životě projevovala ve vytváření oddělených sídelních romských jednotek, leckde navazujících na rozdělení bulharských měst a městysů do jednotlivých etnicko-profesních čtvrtí (mahalas) z osmanských dob. V roce 1978 byla v návaznosti na obavy z „vulgarisace a pocikánštění bulharské kultury“ vytvořena „nová strategie“ obsažená v rozhodnutí č. 1360 Ústředního výboru Komunistické strany Bulharska *Pro další vylepšení práce mezi bulharskými Cikány a za více aktivní integraci v budování rozvinuté socialistické společnosti*.

Rozhodnutí si bralo za cíl „postupně eliminovat segregované části a sousedství během příštích deseti až dvanácti let, zlepšit profesní schopnosti pracujících Cikánů a vybudovat širokou síť center denní péče a školek, aby se děti naučily bul-

harštině v raném věku a zakázat všechny segregované školy a internáty...“ Ovšem pouze 36 z 547 existujících cikánských sousedství (hlavně těch městských) bylo „uzavřeno“; i z takových však byla některá během několika let obnovena.

Rozhodnutí zvláště zdůrazňovalo „zákaz existence segregovaných škol“ pro Cikány; takové školy však nejenže přežily, ale dostalo se jim i legálního statusu „škola pro děti s nízkými životními standardy a kulturou“. Jednalo se o 131 základních škol. Vládní program se zasadil o selekci nadaných cikánských studentů, takže byl v těchto letech vytvořen zárodek cikánské inteligence, zformované za účelem vytvoření loajálních podpůrců komunistické ideologie mezi Cikány.

Poslední fáze této speciální vládní politiky zaměřené na cikánskou populaci se shodovala s „procesem obrození“ v letech 1984–1985. Na konci sedmdesátých a začátkem osmdesátých let byla většina jmen muslimských Romů pobulharštěna (zhruba 180 000, údaj je z roku 1981). Oficiálním stanoviskem se stalo odmítání samotné existence Cikánů v Bulharsku. Takovou politiku korunoval ke konci režimu v roce 1989 řízený exodus bulharských Turků do Turecka (na 300 000 lidí), ke kterým bylo samozřejmě připojováno co největší (byť přesně nezjistitelné) množství Cikánů.

Albína Schwartzová

Zpráva o stavu romských komunit ...

Dokončení ze str. 1

v rámci programu Podpora romských žáků středních škol 3237 žádostí částkou ve výši 13 079 200 Kč. Konstatuje, že „Program podpory romských žáků středních škol nebyl za dobu svoji existence (od roku 2000) vystaven komplexní evaluaci. Nebylo zjišťováno, nakolik jsou tyto prostředky smysluplně vynaloženy, v jaké míře stipendiem podpoření studenti pokračují dále ve vysokoškolském studiu, či jak jsou úspěšní na trhu práce po absolvování.“

Zpráva se často opírá o zjištění analýzy provedené v roce 2006 firmou Gabal Analysis & Consulting (GAC), která v oblasti zaměstnávání popisuje „charakter zaměstnávání uvnitř sociálně vyloučených romských komunit, kde převládá práce načerno, má povahu příležitostné sezonní práce. Tento životní přístup vytváří specifické alternativní životní strategie, pomocí kterých si sociálně vyloučení Romové zajišťují

svoji obživu. Tato marginální pozice na trhu práce v souběhu s využíváním systému dávek sociálního zabezpečení vytváří tedy specifický komplex způsobů řešení situací v rámci životní dráhy“. Autoři Zprávy uvádí, že musí „bohužel konstatovat, že aktivní politika zaměstnanosti vykonávaná v rámci úřadů práce, která by nějakým zásadním způsobem měnila alarmující výši nezaměstnanosti sociálně vyloučených Romů, selhává“. Zpráva dále deklaruje, že pro další léta bude nutné zejména zajistit kvalitní zdroje dat o struktuře sociálního vyloučení, tak aby se případná systémová opatření vytvářená na centrální úrovni řízení státu setkávala s pozitivními dopady v sociálně vyloučených lokalitách.

V závěru se Zpráva věnuje i teoretickým východiskům problému sociálního vyloučení v rámci České republiky. Cituje politologa Pavla Baršu, který v této oblasti identifikuje

levicové a pravcové křídlo. Levicové křídlo diskurzu sociálního vyloučení vidí ve vyloučených obětích sociální nespravedlnosti a navrhuje omezit tržní mechanismy robustním sociálním státem. Pravicové křídlo pak podle Barši potlačuje význam sociálně nespravedlivého systému jako důvodu pro zabránění participace na životě společnosti a vyzdvihuje systém tzv. kultury chudoby jako svěbytnou reakci na exkluzi. „Ostrou hranici mezi těmito dvěma křídly vytváří především přístup k problematice politického uznání romské etnicko-národní identity. Pravicové křídlo odmítá politické uznání této identity a také to, že tímto uznáním a distribucí zdrojů na konta organizací, které tuto identitu údajně reprezentují, by se mohla řešit situace těch vyloučených, které většinová společnost identifikuje jako Romy.“

Zpráva poměrně odvážně uvádí, že „v poslední době také nelze přehlédnout trendy, kdy jednotlivá politická sdružení či politické strany nebo jejich členové zneužívají tématu integrace Romů k získání politického kapitálu, který využívají v prospěch svůj, své strany či sdružení. Kvůli vysoké míře latentního rasismu a anticiganismu uvnitř české společnosti musíme bohužel konstatovat, že takovýto postup s sebou nese na politické úrovni pro jeho aktéry nepochybné zisky.“ Nikoho konkrétního však za nositele zmíněných trendů neoznačuje.

V závěru Zpráva shrnuje, že „v roce 2006 zůstává realitou, že příslušníci romských komunit patří mezi nejpočetnější skupinu dlouhodobě nezaměstnaných a tvoří početně velmi výraznou skupinu obyvatelstva, která je uzavřena v prostorově a sociálně separovaných enklávách. Toto je neustupujícím problémem české společnosti. Státu se v roce 2006 nepodařilo nastartovat změnu této situace, ba ani vytvořit podmínky pro takovou změnu do budoucna.“

(red)

Kapitoly státního rozpočtu	Rok 2006 schválený rozpočet	Rok 2006 rozpočet po změnách	Rok 2006 skutečnost
Kapitola 313 – Ministerstvo práce a sociálních věcí Program Podpory projektů integrace příslušníků romské komunity	30 766	59 715	57 844,60
Kapitola 333 – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy Program Podpory projektů integrace příslušníků romské komunity	25 000	27 500	24 436,62
Kapitola 334 – Ministerstvo kultury Program Podpory projektů integrace příslušníků romské komunity	2 000	2 000	1 999,02
Kapitola 304 – Úřad vlády Program odstraňování havarijních situací v sociálně vyloučených romských komunitách a lokalitách Kampaň proti rasismu Program projektů integrace romské komunity	0 4 000 13 000	10 000 4 000 13 000	9 999,28 1 280,67 12 394,25
Kapitola 398 – Všeobecná pokladniční správa Položka Koordinátoři romských poradců na krajských úřadech Položka Předcházení sociálního vyloučení v romských komunitách a odstraňování jeho důsledků Program odstraňování havarijních situací v sociálně vyloučených lokalitách	5 250 30 000 10 000	5 250 0 0	4 968,90
Celkem	120 016	121 465	112 923,34

Přehled finančních prostředků, vynakládaných ze státního rozpočtu na integraci romských komunit a sociální začleňování sociálně vyloučených skupin (v tis. Kč)

Prvomájové ohlédnutí

V tuto chvíli je První máj již za námi. Horké hlavy policistů, neonacistů (v Brně), neofašistů (v Praze) a antifašistů (v obou městech) již vychladly. Je proto nejpriznivější doba na zhodnocení obou demonstrací a brněnské zásahy, který nemá v moderních dějinách ČR obdoby (nikoli svým rozsahem, ale tím, že byl veden proti neonacistům).

Letos byla situace v těchto městech rozdílná. Zatímco v Brně proběhl tvrdý střet mezi policií a sympatizanty Národního odporu, v Praze naopak policie rozehnala antifašisty. Právě tento druhý zásah zapadá do typického scénáře: policie tvrdě rozhánila antifašisty, kteří chtějí bránit pochodu neofašistů městem a několik desítek jich zatknout. Shodou okolností byla většina zatčených členy Mladých sociálních demokratů (MSD), kteří tak znějí možnost poprvé být konfrontováni s realitou policejního zatčení a šikanování na služebně. MSD se rozhodli stěžovat si osobně ministři vnitra Langerovi, který slíbil, že zbytečné šikanování prošetří; je ovšem jasné, jak by situ-

ace vypadala, kdyby byl zatčen kdokoli jiný. Členové MSD se také neozývali, když policie řízená jejich mateřskou stranou daleko brutálněji zacházela s lidmi na technopárty CzechTek 2005.

Letošní 1. máj byl každopádně přelomový. Poprvé zasáhla policie proti shromáždění Národního odporu (NO) poté, co bylo rozpuštěno městským úředníkem.

Kdo jsou tedy vlastně příznivci NO? Nejsou to skinheadi. Nejsou ani extremisté, i když je toto slovo neustále omíláno v médiích. Extremismus je neurčitý pojem, který se používá jako nálepka na kdekoho. Takže kdo tedy jsou? Dnešní neonacisté se neustále mění. Pochopili, že na fráze o árijské nadřazenosti, žido-bolševické světovládě moc lidí neosloví a i když je většina české společnosti protiromsky naladěna, málokdo by chtěl znovu posílat lidi do koncentračních táborů. Neonacisté proto přišli s novou strategií, které říkájí „autonomní nacionalismus“. Mluví o sobě jako o nacionalistech. Zkoušejí zaujmout novými tématy. Překrucují po svém historii. Za-

čínají se zajímat o ekologii a práva zvířat. Nová strategie se vyplácí a neonacistické řady rozšiřují stále noví příznivci. Kvete také obchod s oblečením (hlavně značkou Thor Steinar), který přináší celému hnutí nemalé zisky. Za této alarmující situace sedí lidé doma, když neonacisté pochodují v jejich městě, anebo se dívají z oken. Antifašisty berou jako stejnou skupinu „extremistů, co se chtějí jen rvát“ a spolehnají se na policii, že to za ně vyřeší. Policie však mnohokrát ukázala, na čí straně stojí. Neonacisté se svou pořádkumilovností, hierarchií a militarismem imponují řadovým policistům jistě více než svobodomyslní antifašisté. V Německu demonstrijí proti neonacistům pravidelně tisíce lidí, kteří dávají jasně najevo, že je ve svých městech nechtějí. U nás je bohužel situace opačná a lidé sedí raději doma. Jednou z mála výjimek byli v březnu přerovští Romové, kteří neponechali nic náhodě a při pochodu neonacistů si ozbrojení hlídali svoji ulici.

Jiří Salík Sláma

Blíží se festival Khamoro Co bude k vidění a slyšení (3)

Frédéric Belinski – Francie
(gypsy jazz)

Virtuózní hudebník Frédéric Belinski, oceněný Národní konzervatoří v Paříži, je bezpochyby jedním z nejlepších romských jazzových kytaristů své generace. Jeho hra se vyznačuje brilantní technikou a citlivostí při hledání nových harmonií a možností improvizace.

Frédéric Belinski, vnuk proslulého klasického klavíristy Valii Belinského a romského houslisty Stephana Brotescou, se narodil 25. srpna 1974. V devíti letech začal studovat hru na kytaru na Ruské konzervatoři v Paříži a poté v Boulogne. Po mimořádně úspěšném zakončení konzervatoře v roce 1977 (stříbrná cena) se začal výrazně zajímat o ruský a romský folklor. Jeho vášeň pro jazz a romskou hudbu posílila i jeho láska k hudbě klasické a Frédéric uspořádal po celé Evropě sérii koncertů zaměřených na J. S. Bacha.

Tento významný kytarista hrál pro sovětského prezidenta M. Gorbačova, marockého krále Mohammeda VI. a další osobnosti. Vystupoval v nejlepších koncertních sálech v Moskvě, Francii, Monaku, Maroku, Belgii, Švýcarsku, Německu, Finsku, Ázerbajdžánu, Turecku, Tunisku atd.

Jeho nejnovější album s názvem Gypsy Instinct představuje typický swing kombinovaný s citlivostí, čistotou, hloubkou a virtuozitou klasické kytary a bohatostí harmonie amerického jazzu.

Ando Drom, Ciganos d'Ouro –
Maďarsko (tradiční hudba)

Kapela Ando Drom (Na cestě) byla založena v roce 1984 v Budapešti. Členové kapely pocházejí z různých skupin maďarské romské populace, což vytváří pestrý mix různých hudebních i kulturních přístupů. Na vysoké technické úrovni představují tradiční romskou hudbu moderními způsoby a začleňují do ní životní zkušenosti a pocity současných Romů. Texty písní jsou v romštině, doprovod tvoří kytary, mandolína, tamburína a příležitostně i další neobvyklé nástroje. Kapela má šest členů.

Ando Drom od svého vzniku koncertovali ve většině evropských zemích a vystoupili na mnoha hudebních festivalech, kde získali několik ocenění. V Maďarsku jsou považováni za nejlepší romskou folklorní kapelu. V prosinci roku 2005 vydali páťou, zatím poslední desku Muro Nav.

Doprovodný program

Workshopy flamenka

Lektory workshopů tance flamenco jsou členové známé španělské skupiny Puerto Flamenco – Francesca Grima (La Chica) a Andrej Vujicic. Skupinu mohou posluchači znát z minulého ročníku Khamora, kdy se její vystoupení setkala s velkým ohlasem. Workshopy budou pořádány ve spolupráci s velvyslanectvím Španělska v ČR.

Francesca Grima (La Chica) studovala u předních tanečniců a choreografů (Manolo Marin, Matilde Coral, Carmelilla Montoya). Pochází ze Sevilly, jednoho z center flamenka. Jako sólistka a hlavní tanečnice vystupovala v mnoha představeních ve Španělsku a na Maltě. Posledních šest let působila jako hlavní tanečnice v souboru Etnikafe – Fusion de Flamenco y Jazz, který vystupoval na prestižních festivalech v Irsku, Itálii, Belgii, Francii, Německu a Lucembursku.

Andrej Vujicic vystupuje především jako perkusionista. Jeho mezinárodní kariéra začala v australském Sydney, kde vystupoval v Royal Opera House. V Seville spolupracoval se známými umělci (Lole Montoya, Manuel Molina, Familia Montoya aj.). Zúčastnil se významných festivalů na čtyřech kontinentech. Andrej je uměleckým ředitelem, skladatelem a hráčem souboru Etnikafe. (s21)

Není vám lhostejné dění kolem vás?

Náš e-mail: rhangos@volny.cz

Paměti romských žen – Kořeny I/6

Rozhovor s paní Margitou, ročník 1922, Oslavany, tazatelka Helena Danielová

Neztratila jste třeba zaměstnání? Normálně jste odešla do důchodu?

Ne, ne, ne. Já jsem dělala u dráhy do padesáti roků, no do padesáti jsem dělala, abych měla to... režii... jak jste tam deset roků, tak máte nárok na režii. Tak jsem dělala do padesáti na to, abych dostala režii a šla jsem, měla jsem nárok do padesáti, že jsem byla v koncentráku, jsem měla nárok jít do důchodu. Protože jsem měla... devět roků jsem byla s děckama doma, měla jsem devět roků na děti, tak mně to počítali a koncentrák, takže jsem měla nárok. Tak jsem šla do důchodu a potom byli ještě rádi, že mě tam měli, že jsem dělala přes důchod! Tak já jsem dělala do šestašedesáti ještě přes...

Vy jste v podstatě přesluhovala, jak se říká...

No, no! Tak jsem měla důchod do padesáti a ještě jsem dělala do šestašedesáti.

A jaké jste měla spolupracovníky tam?

Jé, tam moc... když mě vidijou, strojvedoucí, tak říkají: „Tetino, pojďte zpátky! Za vás to bylo dobrý.“ Já pam, dejte pokoj, už!

Neměla jste s nikým žádné spory?

Ne, ne. Ani v práci! Já jsem se chovala slušně a... a slušně jsem... mě měli rádi! Starý mistři a všechno. Vedoucí... jéj, já jsem přišla do práce to, a když byla neděle, v sobotu a povídá: „Tetino, už máte prázdnou tu... běžte dom!“ Já jsem se... mně se to líbilo ta práca. Mně se to líbilo.

Co jste potom dělala ve volném čase, jestli jste nějaký volný čas vůbec měla?

Jéj, já jsem měla doma práce! (směje se) Vařit, uklízet, prat!

A manžel vám pomáhal třeba s vařením nebo uklízením?

Von ne. Kdepak na vaření! No trochu uklídl. Když jsem nebyla doma, tak uklízel, ale jinak vařit ne. To jsem já navařila vždycky na druhý den, aby měli a...

A co potom když jste odešla do důchodu? Nedělala jste třeba nějaké ruční práce? Pletete? Umíte plést nebo vyšívat? Vyšíváte?

Tak plést umím, ale mě to nebaví. Jak jsem chodila k té dráze, tak voči mě moc, z té noční bolesti. A dělá se mi tady šeděj zákal, musím jít na operaci. A furt to voddaluju a nejud!...

Věříte v Boha?

No, mám tady Pánbicka. (ukazuje na obrázek)

A věřili vaši rodiče?

No!

Hodně? Chodili do kostela?

No to jo.

Takže u vás v podstatě víra byla hodně důležitá? V životě?

To já su věřící.

A vaše děti?

Taky.

Neměla jste s tím problémy někdy? Nebo děti?

Ne, ne.

Měla jste třeba někdy takové tajné přání? Za život. Někdo má třeba přání, že by se chtěl někým podívat nebo prostě někde bydlet nebo něco takového nebo pracovat? Jako nějaké zaměstnání zvláštní?

Ani ne. Tak... já, když měla jsem známý tady tý kamarádky, tak jsem chodila tak k nim nebo oni ke mně, ale...

Čím jste chtěla být, když jste byla mladá?

Já? (směje se) Chcela jsem být vždycky... napřed jsem chtěla se učit jako na kuchařku. Anebo šit jako.

A potom třeba, když jste přišla po válce, neměla jste touhu se dál vzdělávat?

Ani ne. Já jsem chcela vydělávat peníze.

Aby jste byla zaopatřená.

No. Protože jsem potřebovala peníze! Tam spravovala jsem to tak, to... nešlo.

Vy jste se teďka zmínila o těch kamarádkách, že jste se potkávaly nebo že jste se navštěvovaly. Navštěvovaly jste se, i když jste byla vdaná?

Jó! To jo!

Takže se navštěvujete i teď?

Jo! Když si sedneme tady venku, tady máme kousek zahrádky, voni taky a tak, když je pěkně, tak si sednem ven a povykládáme si a...

Jak to u vás v manželství fungovalo, dával vám váš manžel peníze?

No tak mně dával, a taky si něco nechával. Von kouřil, tak taky si nechával na kouření.

A souhlasila jste s tím?

No musela, když kouřil! (směje se) Co jsem měla dělat.

Takže veškerý peníze jste potom měla na starost vy?

No.

A jak jste s nimi hospodařila?

No tak jsem musela dělat tak, když jsem byla doma... nechodila jsem do práce těch devět roků s děckama, když byly malé... až potom šly do učení, tak musela jsem tak, od nikoho jsem si ni nevypůjčila, mně by bylo hanba, musela jsem tak dělat, abych... vystačila. První byl byt, všechno zaplatit, co zbylo, tak jsem musela dělat tak, abych vystačila!

Koupila jste si někdy něco na sebe?

No až jsem chodila u té dráhy, jak jsem byla a potom jsem šla do důchodu, tak jsem hodně děckám pomáhala, no. No, ale taky jsem si koupila na sebe!

Že jste si udělala radost.

No. (směje se)

Pak jsme rozhovor musely ukončit, protože paní Margita musela vařit.

K výzkumu vystěhování Romů ze Vsetína, který zadala vláda ČR Příčiny a souvislosti stěhování Romů

Na webových stránkách Úřadu vlády ČR byl zpřístupněn výstup z výzkumu provedeného na přelomu minulého a letošního roku sociálními antropology Jakubem Grygarem a Terezou Stöckelovou z Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně: *Příčiny a souvislosti stěhování Romů z pavlačového domu čp. 1336 v říjnu 2006. Zpráva z šetření*. Výzkum proběhl od 1. prosince 2006 do 15. února 2007.

Okamžitě na začátku je výslovně zdůrazněno, že „tento text nevyjadřuje názory a stanoviska Rady vlády pro záležitosti romské komunity“.

„Domníváme se, že to, co Jiří Čunek jako představitel vsetínské radnice mohl udělat a udělal, a kam až jej to vyneslo, souvisí s obecnější tendencí, která charakterizuje nejen zdejší politické prostředí, ale i současnou politickou atmosféru v Evropě. Tu tendenci představuje zpochybnění a jistým způsobem i praktické selhání multikulturalismu jako politické doktríny soužití různých kultur a hodnot v Evropě,“ uvádí při představování studie její autoři. Pokračují dále úvahou na časové téma, kdy „v době „válek proti terorismu“ se jinakost (hodnot či životních stylů) vnímá spíše jako potenciální ohrožení než obohacení“.

(Sousedé romských rodin ze vsetínského nejslavnějšího pavlačáku se tedy rozhodně obohacování necítili.) „Cítit se ohrožen „jinakostí“ a vyžadovat *integraci* bez toho, že bychom tento nárok čímkoli vyvažovali, tvoří dnes součást jednoho velmi vlivného a zcela legitimního diskurzu „ohrožení a bezpečnosti“, který se z okraje veřejného a politického prostoru přesunul na jeho výsluní. S výslovným odkazem na tento diskurz jsme se setkali i ve Vsetíně: „Romové naštestí nejsou Arabové nebo Palestinci, zatím...“ prohodil během neformálního hovoru s námi jeden pracovník radnice. Těto a mnohým jiným podobným poznámkám rozumíme jako poukazu na skutečnost, že Romové ztělesňují jakýsi potenciál podrývání řádu „našeho“ světa – byť třeba jen pasivně tím, že se s námi neúčastní toho, co je v moderní společnosti uznáváno za *produktivní práci*, a s takovou prací spojené *disciplíny*, které vytvářejí a organizují oprávněné a autonomní moderní subjekty.

Autoři v úvodu tvrdí, že „cílem předkládané studie není diskutovat vsetínský případ ve výše naznačených obecných souvislostech; podle zadání se má naopak soustředit na jeho detaily, zvláště na místní podmínky. Zároveň je ale jasné, že se obecným souvislostem nemůže zcela vyhnout“. Pochtivě uvádějí, že jejich osobní a profesní vztah k tématu se projevuje už v tom, jak zachází se pojmy jako *většinová společnost* nebo *začlenění*.

O autorech

Jakub Grygar, Ph.D. je sociální antropolog, absolvoval doktorské studium sociologie na Fakultě sociálních věd UK. Pracuje jako odborný asistent na katedrách sociologie Fakulty sociálních studií MU v Brně a Fakulty sociálních věd UK v Praze. Zabývá se politickou a urbání antropologií, etnickými procesy a migrací.

grygar@fss.muni.cz

Mgr. Tereza Stöckelová je socioložka, v současnosti dokončuje doktorské studium na Fakultě sociálních věd UK. Spolupracuje se Sociologickým ústavem AV ČR. Výzkumně se věnuje především vytváření, roli a legitimitě různých typů vědní v soudobých společnostech.

tereza.stockelova@soc.cas.cz

Vsetínská Poschla

Foto archiv RH

„Pojem většinové společnosti pracuje s pro nás problematickým předpokladem uzavřených sociálních celků, mezi nimiž je obtížně překročitelná hranice. Neznamená to, že by v české společnosti nebylo možno identifikovat nějakou většinu (či přesněji různé většiny) a různé menšiny. Máme však zato, že toto dělení není vždy analyticky přínosné a inspirativní.“

Zaměřuje totiž skutečnost, že „lidé na okraji společnosti“ jsou do značné míry také v jejím středu, byť mnohdy „jen“ jako prostředek negativního vymezování. Do jisté míry to ukazujeme i v předkládané analýze vsetínskému případu. Naše druhá námitka vůči konceptu většinové společnosti spočívá v tom, že příliš zakrývá aktivní jednání a možnosti jednotlivců, jejich potenciál jednat navzdory definicím, které je přiřazují do té či oné většinové nebo menšinové společnosti. Navíc si nemyslíme, že většinová společnost je něco, co samozřejmě předchází požadavku na integraci či začleňování a tvoří jeho pevný rámec. Většinová společnost je podle nás naopak efektem požadavku na začlenění, který se ustavuje a upevňuje proto, aby bylo možno nárokovat změnu života jednotlivců a komunit. Většinová společnost není danost, ale politický program, který vyzdvihuje to, jak je *většina* z nás stejná a *některí* jsou jiní. Nároky „většiny“ nejsou podrobeny tázání či argumentaci, jsou samozřejmě dány právě skrze svoji většinovost. Menšina se musí přizpůsobit, změnit; většina zůstává stejná. Takovému pojmání vztahu většiny a menšin a začleňování založené na principu konformity potvrzuje spíše dominantní hodnoty, než že by kontakt s jinými otevíral příležitosti pro reflexi.“

Text studie se skládá ze dvou relativně samostatných částí. V části Mapování vývoje odpovídají autoři na vlastní zadání šetření a popisují

vývoj stavu pavlačového domu čp. 1336 a realizaci výstavby obytných domů v lokalitě Poschla, možné alternativy vývoje, které se v průběhu posledních zhruba pěti let objevovaly, a důvody toho, proč se neuskutečnily.

Část Tematické interpretace má analytičtější charakter a autoři v ní sledují problémové okruhy, které se jim zdají být na celém případě klíčové a nejzajímavější a které by podle nich měly být v souvislosti s celou kauzou podrobeny širší veřejné a odborné diskuzi.

Skladbu textu samotní autoři a jejich konzultanti přirovnávají k detektivce, k ději, který se jakoby staticky odehrává na jednom místě, v jednom pokoji s množstvím vchodů a východů. Dá se tušit, že se někde skrývá i propadliště. A chodí pešek okolo, kdo se na něj koukne, toho pešek... však víte. V tom má výstup výzkumu nepopíratelnou literární kvalitu. Co nenabízí, byť by to možná leckterý čtenář čekal, je odpověď na nepoloženou otázku: co již vedení města mohlo dělat s barákem a jeho neplatičskými obyvateli ve chvíli, kdy ztrpčovali zaměstnancům a klientům vedle stojící polikliniky život nad snesitelnou mírou. Mez snesitelnosti (být kdo má právo ji určovat?) byla ve Vsetíně jistě překročena a pro praktické řešení nemá diskurz nad vytvářením většin a menšin v myslích a jeho steré interpretace co nabídnout. Bezpochyby bylo důležité ve výzkumu pokračovat, což však podle zadání není možné.

Samotný závěr autorů studie načrtává chmurnou a nadmíru reálnou vizi: „To, jestli budou oplechované, z kontejnerů postavené domy na Poschle udržovány čisté a neznečištěné, není v tomto ohledu až tak důležité. Tyto aktivity a tematizace pořádku a pracovní i mravní disciplíny, které jsou přítomny ve výročních úřednících města, jeho představitelů i zaměstnanců nestátních organizací, zastírají podstatu věci: čím déle bude Poschla etnický homogenní a sociálně exkluzivní špatnou adresou a čím více se bude prodlužovat doba pobytu na Poschle bez toho, že by její obyvatelé měli před sebou viditelnou, dosažitelnou a uskutečnitelnou šanci se z Poschly odstěhovat, tím více bude „skutečným ghettem“.“

Albína Schwartzová

řekli a napsali o Romech

Jaro je v plném květu, byt' nemáme tornáda ničící celá města jako v USA, nějaké to vpravdě romské téma přišlo u nás s prvními vichřicemi a přívalovými dešti. Po jistém vyšumění čunčí aféry, kdy bylo popsáno tolik papíru, že by možná vyváží všechny vystěhované vsetínské Romy i s nábytkem, oživil atmosféru přímo premiér Topolánek, když při slavnostním projevu k zahájení Roku rovných příležitostí poslal do háje multikulturalismus, a udělal z něho škaradé slovo. A to bylo druhého dubna, takže žádný apríl! Nyní je premiér v ohrožení, neboť Evropské ženy, sdružené v 4000 nestátních neziskových organizací a tvořících alianci pod názvem Evropská ženská lobby, chtějí po předsedovi české vlády omluvu a stěžují si na něj evropskému komisaři. Tak informují internetové Britské listy. Představte si čtyři tisíce organizací, pokud pak má každá alespoň tři členky, tak je to dvanáct tisíc rozhněvaných žen! Dá se tudíž tušit, že dny modré šance jsou ve Strakovce sečteny. A co bylo v Topolánkově projevu na romskou adresu? Nuže, citujeme:

Z Topolánkova projevu

„Ve školství potřebujeme otevřít vysoké školy všem, kteří k tomu mají předpoklady. To nepůjde bez zavedení odložené platby za vzdělání. Země, v nichž se nějakou formu platí školné, mají třikrát větší podíl vysokoškoláků ze sociálně slabých rodin než Česko. Systém zdánlivé rovnosti - neboli vše je zadarmo - tak vede ke skutečné diskriminaci. Třeba pro Romy je školský systém naprosto neprostopupný. To vše je fakt a žádná ideologie s tím nehne. Rovnost v přístupu ke vzdělání je školné. Mimo jiné. Rovněž tak je důležité, aby školský systém lépe než dnes přispíval k soudržnosti společnosti. Aby nevytlačoval odlišné skupiny - etnické, ale potenciálně i náboženské - do kulturních ghett. Školský systém musí naopak sloužit k asimilaci, ke schopnosti menšin plně se integrovat do většinové společnosti, do společnosti práva a jasných pravidel. Multikulturalita je zdrojem bolestných nerovností, narůstajících diskriminací a napětí.“

Musíme si pomáhat

Tak a je to! S pomocí školného vyhneme se zdánlivé rovnosti. Nedlouho na to hněv vyvolal rozhovor spáchaný Mladou frontou Dnes (12. 4.) s antropologem Tomášem Hirtem, v kterém on nechal zaznít: „Řada Romů pohybuje se na úrovni střední a vyšší třídy, takzvaná romská elita, provozuje něco, co je analogií českého národního obrození. Snaží se proklamovat ideu jednotného romského národa, který by mohli politicky reprezentovat. Rází také termín Rom jako jednotné označení různých cigánských skupin. Rétorika politických elit má za cíl romský národ teprve vytvořit. Je to sice legitimní, ale v době, kdy se od nacionalistických konceptů spíše ustupuje, poněkud zpozdlí.“

Tak vidíte, zpozdlíci! Abyste nezaspali postmodernu! Již za devět dní (21. 4.) kontruje v tomtéž deníku Karel Holomek: „Romové se stávají sociálně slabými do značné míry proto, že jsou Romové, hlavně v poslední době. Žijí na okraji společnosti (společnosti) proto, že jsou Romové, a to i romští boháčci. To už vůbec není problém sociální, to je výsostně problém společenský a politický.“ (viz RH 08/2007) Hned jsem se začala poohlížet po romském boháčci žijícím na okraji společnosti, abych z něho udělala problém kulturní a obohatila diskusi.

Ať žije svoboda slova a vědeckého bádání

Ovšem představitelé romských organizací působících v Plzeňském kraji (9. 5. server Romea) namísto polemiky přímo oslovili Šimona Pánka, ředitele o.p.s. Člověk v tísni, a tudíž Hirtova nadřízeného: „Nedovolte, aby i nadále byly prostřednictvím médií rozšiřovány smyšlenky a pseudovize T. Hirta! Škodí Vám, Romům i celé společnosti. (...) Podle našeho názoru je zcela nemožné a nepřijatelné, aby se Tomáš Hirt jen na základě svého akademického titulu v oboru antropologie vyjadřoval k romské problematice. Akademický titul ho totiž neopravňuje k tomu, aby příslušníky této národnostní menšiny degradoval na tu nejnižší možnou úroveň. (...) Romskou důstojnost snižuje veřejně prezentovaným pseudovědeckým názorem, ve kterém zpochybňuje existenci Romů jako národnostní menšiny nebo evropského národa.“ A já doplňuji požadavkem, aby všichni studenti Západočeské

univerzity v Plzni vrátili pseudovědou nabitě diplomy a tituly! Safrage!

Střední školství

Ještě že tu máme ministryni Topolánkovy vlády Džamilu Stehlíkovou, ta zřejmě zcela v duchu premiérova projevu podpořila romskou střední školu Emila Ščuky. Letitý pobyt této školy ve Středočeském kraji již pravděpodobně skončil: „Prvního února 2007 jsme podali žalobu na školu pana Ščuky o 213 600 korun,“ říká mluvčí středočeského Krajského úřadu Martin Kupka. Vysvětluje, že škola nezaplátila za pronájem, a tak se kraj rozhodl peníze vymáhat soudně. A dodává, že Středočeský kraj už s touto školou nechce nic mít... MF Dnes (9. 5.) píše v článku zabývající se i otázkou segregace: Jsou školy pro Romy správnou cestou? Vždyť zase Romy vydělují z většinové společnosti... „Mí odpůrci se ptají, proč Romové nejdou na normální školy. Já tuto kritiku vnímám, ale je to věc poptávky. Dokud máme žáky, kteří chtějí studovat, pak je to správné,“ říká Ščuka. Jak vidno, Topolánek žije a vše je znovu otázkou nabídky a poptávky.

Zbývá věrnost směřování k rovnosti příležitostí

„Co zbývá z multikulturalismu?“ táže se lektor interkulturního vzdělávání Jan Buryánek v MF Dnes (12. 5.). Nežli se na konci článku doběříme k odpovědi (u nás již v mezititulku), vezme nás autor na exkurzi k nevyhnutelnému romskému tématu, neboť „multikulturalnost je v současné ČR navýsost aktuální především v souvislosti se sociálním propadem Romů“. Na exkurzi se vydáme s Pavlem, který „s rodinou žije v romské uličce uprostřed menšího českého města. Mluví česky, dorozumí se i romsky. Nemá práci, bere sociální dávky, rodinnou situaci občas vylepší prací načerno. V televizi sleduje akční filmy, o Muzeu romské kultury nebo o pražském multikulturním festivalu Respekt nikdy neslyšel...“

Příběhem Pavla přesouváme se k sumáři jedné z kritik multikultury, poukazující na chybnost přesvědčení, „že podpora kulturních specifik a posílení menšinových identit povede k integraci příslušníků menšin. Zatímco vznikají romské festivaly, kroužky tanců a zpěvů, časopisy a romská studia - tvrdí kritici -, valná většina Romů se přesouvá do ghett a prohlubuje se jejich fyzické i symbolické vyloučení, roste jejich chudoba. Dotační prostředky věnované na kulturní povznesení Romů a pozitivní reformulování jejich identity nesplnily účel, protože skončily v nesprávných rukou. Podpořily dobře situované a víceméně integrované elity, jejichž příslušníci prostředky použili ke zlepšení své situace a ke zvyšování své politické moci.

Romská politická elita má přitom k segregovaným, frustrovaným a sociálně slabým obyvatelům ghett kulturně mnohem dál než k příslušníkům mainstreamu. Navíc vůle pomoci svému etniku bývá u těchto lidí mnohdy mizivá. Řešením je důsledné oddělení státních programů (a tedy i finančních dotací) sociální integrace od kulturní podpory a zhodnocování menšinových identit. A problém sociální, dodávají kritičtější, je dnes mnohem palčivější než otázky kulturní“.

**Přehled na jaře řečeného a tištěného zpracovala
Albina Schwartzová**

Takto vítali našeho premiéra při jedné zahraniční cestě. A „nová“ česká vlajka jako z Grand Prix!

napsali jste nám

Lety nejsou jenom vepřín

První nekomunistický prezident ČR Václav Havel slíbil, že český národ převezme veškerou odpovědnost za křivdy, které spáchal na českých Romech. Řekl: „Ten prasečák musíme zbourat a tím uctíme utrpení Romů, kteří zde zahynuli.“

V roce 1999 tehdejší ministr Vladimír Mlynář řekl: „Je stále ještě reálné, aby nynější vláda o osudu vepřína rozhodla.“ A dále: „Připravuji k projednání materiál, kde bude několik variant řešení a na jejich realizaci stát prostředky najde, protože je to otázka politického rozhodnutí.“ Dne 9. dubna 1999 tehdejší zmocněnec pro lidská práva Petr Uhl řekl, že ministři Jan Fencel a Jaromír Císař spočítali, že by na zbourání vepřína bylo potřeba 600 až 700 milionů korun; on sám počítal s 300 miliony, výpočty jeho kolegů byly podle něj nadnesené. Vůle by byla, ale skutek jakoby utekl; politické a ekonomické lobby jsou silnější a zvláště politiků nepřekonatelná. Sám Petr Uhl to bere jako politickou prohru. Tehdejší místopředseda vlády Pavel Rychetský se vyslovil, že musí řešit humanitární pomoc v souvislosti s konfliktem Kosovu. Jasně řečeno, košile bližší než kabát.

V dubnu 2005 Evropský parlament poslal vládě ČR rezoluci, v níž žádal, aby ČR zrušila vepřín v místech bývalého koncentračního tábora v Letech u Písku. Podle historických pramenů přišlo za války v táboře na tomto místě o život 326 lidí, z nichž asi polovina byly děti. Romové se už delší dobu snaží o uzavření vepřína, ale zatím neúspěšně.

Na slonku května 2006 premiér Jiří Paroubek (ČSSD) prohlásil, že vepřín v Letech zmizí do června roku 2006. Bohužel i velká snaha odstranit letský vepřín vyšla vniř. Jiří Paroubek dal řešení vepřína na starost vládnímu zmocněnci pro lidská práva Svatopluku Karáskovi. Ten sestavil meziresortní komisi, která měla určit postup. Doporučení bylo, aby stát vepřín od majitelů odkoupil. Tento nápad měli politici v uplynulých osmi letech několikrát. Problém je však

v tom, že s ním majitel vepřína, firma Agpi, nesouhlasí. Potom, jako už poněkoličkáte, se zodpovědný člověk přepočítal a peníze na výkup prasečáku nebyly.

Jiří Paroubek nesouhlasí s názorem prezidenta Václava Klause, podle něhož tábor, který byl zřízen za druhé světové války v Letech u Písku a v němž byli internováni Romové, nebyl „koncentrační tábor v tom slova smyslu“. Paroubek prohlásil: „Podle dokladů, které jsem já měl k dispozici, to byl koncentrační tábor, ze kterého byli lidé posíláni do táborů likvidačních.“ Prezident má jistě přehled, ale jak řekl poněkoličkáte, lidi jsou omylní. Politolog Zdeněk Zbořil, velmi znalý věci, na zmíněný výrok Václava Klause reagoval: „To víte, já jako politolog a historik vím, že tam koncentrák byl a umírali tam muži, ženy a děti. Je to smutné, pan Klaus je jistě racionální člověk, ale chybí mu velká dávka empatie a ta je velmi důležitá, aby měl kontakt s normálními lidmi.“

Tady nejde jenom o prasečák, ten by se měl zbourat. Ale co já vím, a ví to jen pár zasvěcených, na místě dnešního vepřína byl za druhé světové války hřbitov, na kterém se pohřbívaly děti.

Letos v březnu ministryně Džamil Stehlíková prohlásila, že stát nebude moci vepřín vykoupit. Peníze by však mohl poskytnout nadační fond či nadace. Zase se to točí na penězích: naši mrtví by měli být uctěni a vepřín by měl být minulostí. I evropský komisař pro zaměstnanost, sociální záležitosti a rovné příležitosti Vladimír Špidla připomíná, že spor o vepřín je věcí vlády České republiky.

Romové mají v ČR lidská a občanská práva formálně stejná jako ostatní občané, „ale víme, že se jich v praxi domoci nemohou,“ uvedl v newyorském sídle OSN Čeněk Růžička, prezident Výboru pro odškodnění romského holocaustu. Doufejme, že kauza Lety nebude jenom otázkou peněz a že zodpovědní lidé na nejvyšších místech budou opravdu zodpovědní.

Jan Berousek

Kde jsou ti, co byli dobří?

Jsem Láďa a abych k Vám byl naprosto upřímný, tento dopis Vám píšu z výkonu trestu Vinařice. Určitě Vás bude zajímat, za co mě soud odsoudil. Tak tedy za lehké ublížení na zdraví, na dva roky nepodmíněně. Již mám přes polovinu za sebou, ale prožívám tento kriminál v hrozném psychickém stavu.

Veškeré romské tradice jsem uznával, ale chci Vám něco napsat, což se Vám možná líbit nebude. Dneska se nechovají Romáci k sobě dobře. Jsem na oddíle, kde je přes polovina romské národnosti. Mohu Vám tedy napsat, že spousta Romáků je nakažených, fetáků, kradou a napadají se navzájem. Dříve si pomáhali a nenechali, aby někdo napadl Romáka. Kde jsou ti Romáci, co k sobě byli dobří? Nicméně nemůžu házet všechny do

jednoho pytle. Jsou i velmi nadaní. Ve společnosti nás tyto lidé mohou zastupovat. (...)

Důležité na člověku je to, jaký je a jestli má ve společnosti nějaké postavení a především je důležité, jestli má srdce a je oblíbený u lidí. (...) Na mém oddíle neumí hodně romáků psát. A proto já těmto lidem pomáhám napsat třeba odvolání, žádost atd. Jsem také věřící člověk a snažím se jen dělat samé dobré skutky. Čím více mě mají lidé rádi, tím více mi to psychicky pomáhá. (...)

Rád také píšu. Každý den napíšu snad třicet listů. Protože píšu různé příběhy a také knihu. (...)

I když mě odsoudili jen na dva roky, tak se moc těším ven. Ani si to neumíte představit. (...)

Láďa B., Vinařice

Muzeum romské kultury

Bratislavská 67, 602 00 Brno, tel.: 545 571 798, 545 581 206,
fax: 545 214 418, gsm: 608 972 782

e-mail: media@rommuz.cz, www.rommuz.cz

MHD: tram 2, 4, 9 zast. Tkalcovská, tram 3, 5, 11 zast. Dětská nemocnice.

Program na květen 2007

Přechodné výstavy:

Putování

poetické obrazy nedávno zesnulé maďarské romské insitní výtvarnice Jolán Oláh
výstava trvá do 6. 9. 2007

Řemesla našich předků / SIKHLARDI BUTI – somnakuňi buti
od 19. 5. 2007, vernisáž v 16.30 hod. (v rámci Brněnské muzejní noci v MRK)

22. 5. 2007, 18 hod.

Komentovaná prohlídka k výstavě, videoprojekce z výzkumných cest, provází kurátorka Mgr. Jana Poláková

Stálá expozice:

Příběh Romů (etapa 1945–2005)

Ostatní akce pro veřejnost:

19. 5. BRNĚNSKÁ MUZEJNÍ NOC

Vstup na všechny akce a výstavy zdarma.

16.30 vernisáž výstavy *Řemesla našich předků/ SIKHLARDI BUTI – somnakuňi buti*, romská hudba (Paramisara)

17.30 předvádění kovářského řemesla, muzejní dvůr

18.30 Divadlo Líšeň, Paramisa – Schovte se slepice

putovní pouliční představení kolem Muzea romské kultury

20.30 Cindži renta, energická romská tradiční hudba

23.00 Srdece v krku, muzejní dvůr, u ohně čtení romských „hororů“

V muzejní kavárně BENG budou podávána tradiční romská jídla, vařit se bude i v kotli nad ohněm na muzejním dvoře

Výstavami budou provádět průvodci v tradičních romských oděvech.

Otevírací doba: út–pá 10–18, ne 10–17

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE ROČNÍK 9 • ČÍSLO 4 • VYSÍLO 28. ÚNORA 2007

Výběrové řízení na pozici redaktora Romano hangos

Požadavky:

- ✓ Zkušenosti z publikační činnosti
- ✓ Dobrá znalost českého jazyka a práce s PC (Office, Outlook, Internet)
- ✓ Aktivní znalost romského jazyka
- ✓ Výhodou znalost angličtiny, případně dalších cizích jazyků
- ✓ Znalost problematiky Romů a lidských práv

Nabízíme:

- ✓ Práci na plný úvazek
- ✓ Monitoring a zveřejňování projevů diskriminace
- ✓ Zajímavou práci při sledování aktuálního dění nejen v romské kultuře
- ✓ Práci v klidném a pohodovém prostředí
- ✓ Zvýšení kvalifikace a tím i perspektivy budoucího povolání

Své profesní životopisy, ukázky publikační činnosti a jiné související aktivity (fotografování apod.) zašlete na e-mailovou nebo poštovní adresu (v tiráži Romano hangos) nejpozději do 30. června 2007.

Khamoro 2007

Praha 28. května až 2. června

28. 5. pondělí

17.00 workshop flamenco
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz, Titu Winterstein (Německo)

29. 5. úterý

17.00 Goethův institut
Den německých Romů a Sintů:
vernisáž výstavy Katarzyny Pollok – Galerie La femme
18.00 Goethův institut
promítání německého filmu s romskou tematikou
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz, Marina et Moreno Quartet (Francie/ Rusko)

30. 5. středa

17.00 workshop flamenco
21.00 Jazz Club Reduta
koncert gypsy jazz – Fréderik Béliňský Trio (Francie)

31. 5. čtvrtek

12.00 centrum Prahy, Můstek
tradiční defilé účinkujících
16.00 vernisáž výstavy
Zapomenutá a současná romská řemesla – Letohrádek Kinských
19.00 klub ROXY
koncert tradiční romské hudby
Dhoad Gypsies of Rajasthan (Indie)
Kale (Česká republika)
Miro Ilo (Ukrajina)
Šukar (Slovinsko)

1. 6. pátek

10.00 mezinárodní odborný seminář Dekáda z pohledu romských žen
10.00 mezinárodní odborný seminář Romové a média
10.00 mezinárodní odborný seminář Dekáda z pohledu romských žen
19.00 klub ROXY
koncert tradiční romské hudby
Ando Drom (Maďarsko)
Louis and Louis Band (Srbsko)
Ciganos d' Ouro (Portugalsko)
Orkestar Strumica (Makedonie)

2. 6. sobota

10.00 mezinárodní odborný seminář Romové a média
10.00 mezinárodní odborný seminář Dekáda z pohledu romských žen
20.00 Kongresové centrum
galakonzert tradiční romské hudby
Miro Ilo (Ukrajina),
Ciganos d' Ouro (Portugalsko),
Orkestar Strumica (Makedonie),
Dhoad Gypsies of Rajasthan (Indie),
Ando Drom (Maďarsko),
Kale (Česká republika)
Šukar (Slovinsko), Louis and Louis Band (Srbsko)

Pořádá: Slovo 21

a Studio Production Saga, s.r.o.

Najdete nás na nových internetových stránkách SRNM:
www.srnm.cz
/cz/romanohangos.htm

Zapojte se do diskuze na webu, vítáme vaše podněty a připomínky

Redakce Romano hangos hledá nové romské redaktory, dopisovatele a externí spolupracovníky.

V případě dobré spolupráce možnost navázání pracovního poměru.
Tel.: 545 246 645, e-mail: grafika.rhangos@volny.cz

Romano hangos vychází nepřetržitě od roku 1999. Jediné tištěné romské periodikum v České republice.

Romano hangos si můžete objednat na tel. 545 246 673, e-mail: rhangos@volny.cz

PŘEDPLATNÉ ROMANO HANGOS

Příjmení a jméno:	Ulice, číslo domu:
PSC, místo:	Datum narození:
E-mail:	Telefon:
Název a sídlo peněžního ústavu:	Číslo účtu:
Název organizace:	Adresa:
IČO:	DIČ:
Počet objednaných výtisků:	Od čísla:
Způsob platby: ☐ hotově ☐ bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:	☐ složenkou ☐ bankovním převodem na fakturu

Vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Francouzská 84, 602 00 Brno. IČO: 26908000; Komerční banka Brno-město; číslo účtu: 35-1366180207/0100. Cena ročního předplatného je 200 Kč.

Společenství Romů na Moravě

Francouzská 84, 602 00 Brno
Tel.: 545 246 673, e-mail: srnm@srnm.cz

Vydávání Romano hangos podporuje
Ministerstvo kultury ČR

Skupina Gulo čar

hledá textaře píšící moderní texty v romštině.
Zájemci pošlete své nabídky na vladimir.dirida@centrum.cz,
www.gulocar.com

Romské internetové rádio vás pravidelně seznamuje s děním, které se dotýká romské problematiky.
Zaposlouchejte se do romských veršů.
Ti, kteří věří ve věštby a horoskopy, mohou poznat svůj osud v pořadu věnovaném astrologii a magii.
Vysílání je v češtině, romštině a angličtině.

Rádio Rota, V Tůních 11, 120 00 Praha 2
Tel./fax: +420 224 941 945, 7, 8
www.radiorota.cz; e-mail: iveta.demeterova@radiorota.cz